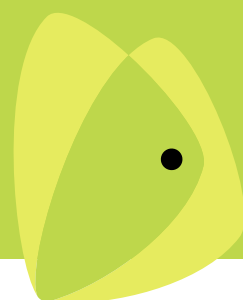

Fremtidens natur

i den nye Frederikshavn kommune

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening er Danmarks største grønne forening, stiftet i 1911. Foreningen har hovedkontor i København og er repræsenteret i næsten alle landets kommuner af en lokalkomite. Det gælder også efter kommunalreformen, hvor DN-afdelingen for Frederikshavn vil dække hele Frederikshavn Kommunes område.

Foreningens overordnede og langsigtede mål er, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med et smukt og varieret landskab, en rig og mangfoldig natur og et rent og sundt miljø.

Foreningen arbejder for befolkningens mulighed for gode naturoplevelser og med emner som naturbeskyttelse, naturgenopretning, miljøbeskyttelse, planlægning, adgang til naturen og oplysning. Desuden søger foreningen at påvirke lovgivningen, så natur og miljø tilgodeses mest muligt. Foreningen engagerer sig tillige internationalt især gennem EU og har særlig fokus på Danmarks nær-områder, Østersøen og Nordsøen.

Foreningen har 135.000 medlemmer, hvoraf 2000 er aktive og bruger en del af deres fritid på at arbejde for foreningens formål. I den Ny Frederikshavn Kommune havde vi i 2006 ca. 700 borgere som medlemmer af Danmarks Naturfredningsforening.

I arbejdet med den danske natur søger Danmarks Naturfredningsforening at sikre, at tabet af den biologiske mangfoldighed standser. Derfor beskæftiger foreningen sig også med land- og skovbrugets produktionsvilkår, der har afgørende indflydelse på det åbne landskab.

**Du har brug for naturen.
Og den har brug for dig!**

Danmarks Naturfredningsforening
Tlf. 39 17 40 00
dn@dn.dk
www.dn.dk

Layout: Lone Gudiksen Møller
Tekst: Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomiteer i Frederikshavn, Skagen og Sæby.

Indhold

	Side
Hvad vil Danmarks Naturfredningsforening?	4
En (endnu) grønnere kommune	7
Naturperler i Frederikshavn Kommune	9
NATURA 2000 i Frederikshavn kommune	12
Sjældne planter og dyr	12
Hvordan forvaltes naturen i Danmark	13
Litteraturliste	14
Ordforklaring	15

*Svampe på træstub
– naturens egen nedbrydning*

Hvad vil Danmarks Naturfredningsforening?

Tillykke med den nye Frederikshavn Kommune og tillykke med, at I nu får hovedansvaret for natur- og miljøindsatsen her. Vi glæder os til at samarbejde med jer om at gøre denne indsats så god som muligt til gavn for både natur og borgere.

Med dette skrift vil vi gerne præsentere jer for Danmarks Naturfredningsforenings vision for fremtidens natur i Frederikshavn Kommune.

Hvem er vi?

Danmarks Naturfredningsforening er repræsenteret med lokalkomiteer i de fleste danske kommuner, også i Sæby, Frederikshavn og Skagen. Som en naturlig konsekvens af kommunalreformen omdannes

disse tre lokalkomiteer pr. 1/1 2007 til en ny bestyrelse i den nye Frederikshavn Kommune. I 2006 har vi brugt – ganske som kommunerne – en del kræfter på at forberede den nye struktur, så vi er klar til de nye udfordringer, som udspringer af den ændrede opgavefordeling på natur- og miljøområdet.

En grøn Kommune

Vi vil opfordre til, at Frederikshavn Kommune bliver en grøn kommune. Frederikshavn skal kendes på den rige natur den har. Her er skov, strand, heder, store klitlandskaber, små oaser og bynær natur. Vi arbejder for, at så mange som muligt får oplevelser og del i denne rigdom, på

naturens præmisser, således at vi lever op til den forpligtigelse vi har over for de kommende generationer.

Masser af dejlig natur

Mange andre kommuner i Danmark må misunde Frederikshavn Kommune de store naturværdier, som er samlet her. Mod nord ligger de store og udstrakte klit- og hedeområder, som sandflugten først hærgede til ukendelighed, men som derefter udviklede sig til uvurderlig natur. Syd derfor findes nogle af de mest interessante af de tilbageværende moser i landet med Råbjerg Mose som den største og fornemste. De nævnte områder udgør den væsentligste del af Skagens Odde,

Afslutningen på en hyggelig orkidetur i Nymølle Bæk

Strandengene ved Stensnæs syd for Sæby

som er enestående blandt odder i hele verden på grund af sin størrelse og sit velbevarede dannelses-mønster.

Syd og vest for Frederikshavn er landskabet helt forskelligt fra Skagens Odde. Her i det gamle morænebakkeland finder man en lang række landskabeligt smukke og naturmæssigt interessante lokaliteter. Adskillige ådale hører til blandt perlerne. Den sydlige del af kommunen rummer mange små og lidt større overdrev, som er botanisk værdifulde, samt en række strandenge, som er af uvurderlig betydning for trækkende og ynglende vadefugle.

Naturen er meget ujævnt fordelt i den nye kommune. Den sydlige del af kommunen er stærkt præget af intensivt landbrug, og her er der mange steder behov for mere og bedre natur og især mere sammenhængende natur. Mange steder er der brug for at skabe sammenhæng mellem de små vandløb, overdrevene og skovene, som ligger inde midt i landbrugslandet og så de store naturområder.

I kommunens nordligste tredjedel findes allerede store sammenhængende og beskyttede naturarealer. Her er behovet et andet, nemlig først og fremmest naturpleje i form

af rydning af selvsåede træer for at undgå, at det hele efterhånden forvandles til artsfattig og uinteressant bjergfykrat.

Alt i alt kan den nye Frederikshavn Kommune komme til at fremstå som en af landets naturrigeste kommuner med masser af naturperler. Næsten alle danske naturtyper vil blive repræsenteret, når vi bliver

samlet, og det vil være oplagt for kommunen at bruge de store naturværdier i sin profilering udadtil.

I de kommende år vil Danmarks Naturfredningsforening arrangere naturture, hvor temaet vil være: "Lær din nye kommunes naturperler at kende". Her håber vi, at mange af vores 800 medlemmer vil deltage, og samtidigt skal det være en invitation til kommunens politikere.

Truslerne mod naturen

Det er et stort ansvar, der påhviler kommunerne efter 1. januar 2007, når de overtager den største del af naturforvaltningen, som indtil nu har ligget hos amterne. I det moderne samfund er truslerne mod naturen mange; presset på det åbne land har kommunerne allerede stiftet bekendtskab med i og med at de har overtaget administrationen af landzonebestemmelserne. Derudover nævnes i flæng: truslerne mod vandmiljøet pga. sprøjtning og gylleudbringning, landbrugets bevægelse mod stordrift, som isolerer S3-områder og nedlægger levende hegn og stier, turismen med dens fare for tivolisering af attraktive områder og friluftslivet, der trods de ædleste hensigter også kan øve et betydeligt pres på naturværdierne.

Intensivt dyrkede arealer helt op til et fredet naturområde

Formidling af naturens værdier er en væsentlig opgave for DN

Adgang til naturen

En af Danmarks Naturfredningsforenings mærkesager er at arbejde for, at alle har adgang til vores natur. Vi tror på, at en øget naturforståelse hos danskerne hænger sammen med deres muligheder for at opleve naturen i al sin mangfoldighed og skønhed. Men presset på naturen øges voldsomt i disse år, ikke mindst på grund af turismen, som i Nordjylland får stadig større betydning. Derfor er det vigtigt at holde øje med, at kvaliteten og kvantiteten af vores natur ikke forringes.

Vi har med vemod været vidne til, hvordan mange små markveje er blevet nedlagt gennem de sidste årtier. Det er sket som en konsekvens af landbrugets effektivisering. Landbrugsarealerne er blevet stadig større, og naturen er blevet fattigere. Også menneskers muligheder for at få adgang til små

lokale naturområder er blevet forringet. Vi håber på, at der gennem en ændret lovgivning på området gives kommunerne og befolkningen større mulighed for at kunne forhindre nedlæggelser af stier og markveje.

Mange steder vil borgernes udbytte af naturen kunne forbedres væsentligt ved genopretning af stier og markveje. Det forudsætter en god dialog mellem kommunen og landbruget, og det er en af de problemstillinger, som vi gerne vil samarbejde med den nye kommune om.

Danmarks Naturfredningsforening går ind for at forbedre mulighederne for det enkle friluftsliv. Vi vil gerne bidrage til at give gode forhold for vandring, cykling, overnatning i det fri, fuglekigning etc. etc., som kan foregå, uden at naturen lider derved.

Fremtidens natur i Danmark og Frederikshavn Kommune

Danmarks Naturfredningsforening udgav i 2004 bogen "Fremtidens natur i Danmark", der viser, hvor Danmark internationalt og nationalt har ansvar for at skabe bedre forhold for naturen. I bogen beskrives de vigtigste naturområder, og der gives forslag til ca. 100 større naturgenopretningsprojekter og 14 nationalparker. Derudover er der som noget helt nyt i bogens kortmateriale angivet et grønt naturnetværk, som binder naturområderne sammen og gør dem større og dermed mere robuste.

I Danmarks Naturfredningsforening ønsker vi også at give vores bud på, hvad der kan gøres lokalt. Og hvad I som lokalpolitikere kan gøre for at værne om vores naturværdier og for at forbedre naturtilstanden de steder, hvor naturen er under pres.

DN arbejder også med børnene for at forbedre deres naturforståelse ofte i samarbejde med skoler m.fl., som her med 5. klasse fra Dybvad Skole på Hirsholmene.

Dagpåfugleøje. Insektlivet har ofte trange kår i det intensive landbrugsland og er samtidig grundlaget for meget andet liv i naturen.

En (endnu) grønnere kommune

Nedenunder er nævnt nogle af de ting, som Danmarks Naturfredningsforenings nye bestyrelse gerne vil samarbejde med kommunen om for at realisere vores vision om fremtidens natur i Frederikshavn kommune. Om det er for naturens egen skyld, for borgernes skyld eller til glæde for de hundredtusinder af turister, at vi giver naturen bedre vilkår, er sådan set underordnet, idet de tre ting ikke udelukker, men tværtimod understøtter hinanden.

Overordnet set vil vi appellere til, at den nye kommune på det natur- og landskabsmæssige område vil arbejde ud fra intentionerne i den nuværende regionplan.

"We have a dream!"

Gårdbo Sø har engang været Vendsyssels største sø med et areal på 300 ha og et rigt fugleliv. Vi ser gerne en genskabelse af søen, da landsdelen jo er fattig på egentlige søer. Hvis vandstanden hæves, vil der blive skabt et stort og spændende naturområde med et varieret plante- og dyreliv, ligesom friluftslivet vil nyde godt af projektet.

I de over hundrede år søen har været tørlagt, har bunden sat sig meget, og man kan forvente, at jorden vil blive betydelig ringere til dyrkning i fremtiden. Vi synes det er ved tiden, at man giver søen tilbage til naturen. Det vil også blive et projekt, som vil vække opmærksomhed viden om.

Naturpleje

"Naturpleje" er et underligt, selvmodsigende ord, for naturen har pr. definition ikke brug for pleje. I Danmark har vi imidlertid udryddet de store vilde græsædere som f.eks. urokse, vildhest, og bison, som oprindeligt skabte vigtige levesteder for mange planter og dyr. Derfor må enge og overdrev i vore dage opretholdes ved let græsning med f.eks. køer.

Naturpleje kom for alvor ind i dansk naturforvaltning i løbet af 1960'erne og 1970'erne. Her blev det nemlig mere og mere klart, at mange gamle fredninger af heder, enge og overdrev ikke fungerede,

fordi deres forudsætning - græssende dyr, høslæt eller lignende - ikke længere var til stede. Heder, enge og overdrev groede simpelthen til i krat og blev til skov. Det var jo ikke lige det, der var meningen! Løsningen var "naturpleje", og siden har de fleste fredninger haft en bestemmelse om naturpleje.

Behovet for naturpleje er større nu end nogensinde. I det moderne, rationelle landbrug er spredt græsning af små enge og overdrev ikke rentabelt, med mindre man tilfører store mængder gødning til græsarealerne. Og det går ikke, for så forsvinder naturområdernes rige plante- og dyreliv. Alle enge, overdrev og heder er beskyttet efter naturbeskyttelsesloven, men en meget stor del af disse er ved at gro til og forsvinde, fordi de ikke bliver afgræsset. Dette håber vi at den Ny Frederikshavn Kommune vil have fokus på, og Danmarks Naturfredningsforening vil gerne være med i et samarbejde om naturpleje i den nye kommune.

Får sikrer afgræsningen på mange af de fredede områder i Ny Frederikshavn Kommune.

De udstrakte klithedearealer på Skagens Odde har et konstant og stort behov for naturpleje, først og fremmest i form af rydning af selvsået bjergfyr. Aktuelt har Nordjyllands Amt gjort en kæmpeindsats med hjælp fra EU's LIFE-projektmidler, bl.a. på Hulsig Hede, men alt det vil være tabt på gulvet i løbet af et par årtier, hvis ikke den nye plejemyndighed, kommunen, følger op i stor stil med andengangspleje. En stor del af den meget specielle flora og fauna, som findes i klit- hede- og moseområderne her, og som er sjældne eller udryddet i andre

Klitområderne, hederne og strandengene kræver konstant og målrettet naturpleje. Her Råbjerg Mose, hvor uønsket trætilvækst fældes/afbrændes.

landsdele, er helt afhængige af de lysåbne landskaber.

Danmarks Naturfredningsforening arbejder for at etablere ko-græsningslaug / fåregræsningslaug på passende steder til at pleje fx overdrev og ådale. Det ville være et oplagt emne for samarbejde mellem kommunen, landbruget og DN.

Hvad har biler at gøre på strandene?

Den udbredte bilkørsel på strandene, først og fremmest på vestkysten, er et voksende problem, men den nuværende Skagen Kommune har aldrig været interesseret i at gøre noget for at spare blot en del af strandene for dette uvæsen. Vi håber, at den nye kommune vil se bilfrie strande som et stort aktiv for fremtidens turister, der i stadig højere grad vil efterspørge fred og ro, og ikke som en begrænsning. Det vil være helt i tråd med miljøminister Connie Hedegaards udmelding om, at der er behov for flere steder med ro.

Vi har et simpelt, men effektivt forslag til at løse parkeringsproblemet: tillad så meget bilparkering som nødvendigt i højsæsonen på begge sider af nedkørslerne til stranden (ved Kandestederne og Skiveren), måske en halv kilometer eller lidt mere til begge sider. Derfra kan strandene være bilfrie, og bade-gæsterne får mulighed for at opleve strande med fred og ro, og hvor man ikke behøver være nervøs for at lade børnene løbe frit rundt.

Naturgenopretning af ådalene

I kommunen findes flere dejlige ådale. På grund af landbrugets udvikling ser vi desværre, at ådalene ikke bliver afgræsset så meget mere. Det medfører, at engene langs vandløbene springer i krat og skov, og dermed forringes naturkvaliteten, da engene rummer en særlig flora, som forsvinder, når træerne tager magten. Konkret vil vi pege på bl.a. Vrangbækdalen som ligger tæt på Frederikshavn by samt Skærum Å og Voer Å, som har pragtfulde ådale. Vi vil gerne medvirke til, at der sikres adgang til disse perler, ved hjælp af et spor i landskabet, således at mange flere både lokale og turister kan få nogle gode oplevelser.

Vi går også ind for, at der laves en strategi for bjørneklobekæmpelsen ved åerne. Vi ser i dag, at selv om der er pligt til at ”bjørnekløerne” fjernes, er der et behov for et samarbejde mellem lodsejerne langs åerne, således at der bliver lagt en fælles plan for bekæmpelsen.

Vi opfordrer til, at der bliver skabt politisk velvilje for at få det intensive landbrug i ådalene erstattet af en mere ekstensiv udnyttelse, så vandløbskvaliteten sikres, og vi kan få vores dejlige flora og fauna tilbage dertil. Vi håber, at de lokale politikere vil tage denne udfordring op!

En ådal der gives tilbage til naturen, bliver et artsrigt og mangfoldigt naturområde.

Naturpark ved Knivholt

De tre nuværende lokalkomiteer har med glæde hørt om planerne for en kommende naturpark ved Knivholt. Vi ser store muligheder i, at flora og fauna kan få frie udfoldelsesmuligheder i dette nye projekt. Vi glæder os til at kunne formidle og arrangere ture i dette bynære naturmiljø og deltager gerne i en arbejdsgruppe omkring naturparken.

Grønt Råd

Danmarks Naturfredningsforening vil stærkt opfordre den nye kommune til at oprette et Grønt Råd med deltagelse af de forskellige parter, som har en naturlig interesse i, hvordan naturen forvaltes. Det kan være de grønne organisationer, landbruget, turisterhvervet m.fl. Rådet skal, som navnet antyder, ikke have nogen formel kompetence, men netop være rådgivende og levere faglige input til kommunens teknik- og miljøforvaltning både i konkrete sager og mere overordnet. Modellen har fungeret med succes gennem en årrække både i amterne og i statskovdistrikterne. I den nuværende Frederikshavn kommune har man for nylig igangsat et arbejde med at etablere et sådant grønt råd, og den model, man har valgt, kan sandsynligvis bredes ud til at omfatte hele den nye kommune.

Naturperler i Frederikshavn Kommune

I Nymølle Bæk ligger en smuk og gammel kvaderstensbro

Nymølle Bæk

Selve Nymølle Bæk er enestående for landsdelen. Med sit store tilskud af rent, køligt grundvand fra væld og kilder langs bækken, sit gode fald og sin grus- og stenbund er Nymølle Bæk et typeeksempel på vandløbstypen ”øvre bæk”. I den øverste del af vandløbssystemet findes endnu en række vandløbsdyr, som forureninger, reguleringer og hårdhændet vedligeholdelse har udryddet mange andre steder.

Sæbygård Skov

Sæbygård Skov er en privatejet bøgeskov med et varieret fugleliv. 50 forskellige lav og mostyper er repræsenteret her, hvoraf nogle er på rødlisten. Skoven har med sine dybe slugter omkring den slyngede å siden midten af det forrige århundrede været et udflugtssted for byens borgere, turister og kunstnere. Fra ”Gedebjerget” er der udsigt over havet og byen

Gedebjerget er ifølge legenden opkaldt efter vikingehøvdingen

Gjede, som brugte ”bjerget” som udkigspost til at spejde efter skibe - mulige ofre for hans sørøveri. Gedebjerget ligger højt hævet over Sæbygård Skov med udsigt over havet, byen, skoven og Sæbygård Slot. Følg blot skovstien fra træpavillonen ”Skovlyst” forbi tennisbanerne til stenen, der viser til højre mod Gedebjerget. Når sneen ligger tykt overalt, er stedet perfekt som ski- og kælkebakke.

Strandengene

Langs østkysten ligger en række strandenge, bl.a. ved Stensnæs, Elling Ås udløb og Jerup Strand. Strandengene er vigtige raste- og fourageringssteder for ænder, gæs og vadefugle under trækket, både forår og efterår, og mange af arterne yngler også her. Strandengene har en meget sårbar natur, og hvis de ikke afgræsset, er der fare for, at arealerne springer i skov, og mange af de arter, som har deres levested her, vil miste deres fødegrundlag og dermed forsvinde.

En stor del af østkysten i Ny Frederikshavn Kommune er strandengsarealer enten med græsning eller ekstensiv dyrkning. Her en flok Sangsvaner over Sørrå Strand syd for Voerså.

Sæby Å slynger sig igennem den bynære skov ved Sæby.

Voer Å slynger sig fra Morild til Voerså og har langt det meste af sit løb igennem Ny Frederikshavn Kommune. Den er eksemplet på en å og ådal, der ville kunne gives tilbage til naturen.

Voer Å

Åen har sit udspring ved Morild og slynger sig gennem en smuk ådal, inden den som en lokal Amazone-flod løber gennem den skønne Rugtved Skov, hvor træernes grene hænger langt ned over åen. Åen løber gennem Voerså by, som den tilfører et helt særligt miljø. Danmarks Naturfredningsforening har støttet op om eller deltaget i projekter omkring kanosejlads, primitive overnatningspladser og stisystem langs åen.

Bangsbo Ådal

Bangsbo Ådal er ynglested for bjergvipstjert, musvåge, grønspejtte, stor flagspejtte, vendehals, huldue, natugle og kærnebider m. fl.. Om foråret er der mange rastende fugle, og der går et fint træk hen over dalen af rovfugle, duer og småfugle. Om vinteren er der mange overvintrende rov- og småfugle.

Åsted Ådal

Denne landskabeligt utroligt flotte erosionskløft er sammen med Faurholt Hede fredet i 1967 og udviser en stor variation af naturtyper og biotoper. På overdrevene og heden findes hønsebær, guld-

blomme, bakke-gøgelilje og blåbær samt bemærkelsesværdigt mange svampe, især vokshatte.

Længere ned mod åen tager enge og ellesump over, og også her findes spændende planter, selv om engene er under tilgroning. Dyrelivet er tilsvarende varieret.

Hirsholmene

Øgruppen Hirsholmene er både lokalt og nationalt naturmæssigt enestående, idet den er hjemsted for Danmarks største kolonier af tejster og af splitterter, ligesom de efterhånden trængte sildemåger endnu har en god koloni på øerne. Vi håber i DN, at det nye byråd i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen vil tage godt vare på de store naturværdier på øerne og i det omkringliggende havområde.

Grenen

Grenen er måske det naturområde som er kendt af flest danskere, og området gæstes årligt af mere end én million mennesker. Den helt store attraktion er naturligvis at se de to have mødes, men det er også her den over 40 kilometer lange Skagen Odde fortsat vokser mod nordøst. Det er således muligt, at opleve den helt specielle dynamik der er i et

område hvor nyt land skabes. Hele odden er måske verdens længste sandodde. Der findes en 262 ha stor fredning af området bag selve Grenen, men denne fredning er under revidering og udvidelse da Grenen er vokset ud af det nuværende fredede område.

Samtidig er Grenen og klithede-områderne syd for byen nogle af Europas bedste steder for trækkende fugle. Ud over den almene turisme besøges Skagen fra marts til juli af hundredevis af danske og udenlandske fuglekiggere, der ene og alene kommer for at opleve det enestående fugletræk.

Hulsig Hede

Hulsig Hede er et næsten 2000 ha stort naturfredet hedeareal, og er med sin placering fra kyst til kyst et område alle rejsende (minus

Hirsholmenes karakterfugl er Teisten, der har sin største ynglekoloni i Kattegat på hovedøen.

Fugletur i Bangsbo Ådal, hvor fugletårnet på kanten af skrænten giver et flot overblik over ådalen og Kattegat.

Året rundt besøges Grenen, Nordstrand og områderne syd for Skagen af fuglefolket, der nyder godt af Skagens enestående position som træksted.

sejlerne) til Skagen skal krydse. Området er ligesom flere andre hede- og moseområder på odden dybt afhængig af, at der foretages en regelmæssig naturpleje, hvor især bjergfyr fjernes. Hvis denne pleje ikke foretages, vil store dele af området overraskende hurtigt vokse til med et artsfattigt og biologisk set meget kedeligt fyrrekrat. På heden finder man en række rød- og gullistede plantearter, og den rødryggede tornskade har måske sin største bestand i landet netop her.

Råbjerg Mile, Milesøerne og Råbjerg Stene

Nordeuropas største vandreklit Råbjerg Mile er, næst efter Grenen, det mest kendte og besøgte naturområde på odden. Området besøges af hen ved en kvart million turister om året. Man kan her ved selvsyn opleve hvordan en sandmile langsomt bevæger sig hen over det eksisterende landskab, og på milens bagside se et nyt og meget anderledes landskab komme til syne. Syd for selve milen ligger et hedeområde med flere søer og en spændende stenslette, som er stort set uden vegetation. Hele området er fredet og udgør ca. 1700 ha.

Råbjerg Mose

Råbjerg Mose er med sine over 1000 ha den største sammenhængende mose i området. 98 ha er fredet, og størstedelen af mosen er privatejet. Mosen indeholder nogle af

landets allerfineste eksempler på et landskab opbygget af rimmer og dopper. Mosens specielle natur gør den til levested for en række meget sjældne planter og dyr. Blandt andet har den lille dværgbusk mosepost sit eneste danske voksested i mosen. Krondyr og rådyr holder også til i mosen, og af ynglende fugle kan nævnes trane, stor regnspove og rødrygget tornskade. Truslerne mod mosens natur er afvanding og tilgroning.

Sandmilen

Sandmilen er som navnet siger en mile i lighed med Råbjerg Mile, blot med den forskel, at Sandmilen er ved at nå Kattegat og dermed stille og roligt vil forsvinde ud i havet. Man kan her opleve meget af den samme naturtype som man finder ved Råbjerg Mile blot i lidt mindre

Råbjerg Mile og søerne er et enestående naturområde i Danmark

målestok, til gengæld er det kun ret få gæster som finder vej til Sandmilen og det giver naturligvis den besøgende en helt særlig oplevelse da området samtidigt ligger langt fra befærde vej og byen. I de uforstyrrede klitter i Sandmileområdet har den lille fugl markpiberen et af sine allersidste yngleområder i Danmark, den yngler måske kun her og på Anholt. Området er meget afhængigt af en kontinuerlig naturpleje, da bjergfyr fra den nærtliggende Skagen Klitplantage spreder sig ind i området.

Klitplantagerne

Skagen, Bunken og Ålbæk, er alle oprindeligt anlagt som værn mod sandflugten omkring 1890. Plantagerne er næsten udelukkende beplantet med nåletræer, hvor især den indførte bjergfyr har været meget benyttet. Som bekendt er sandflugt ikke noget større problem i dag, og plantagerne spiller nu mere en rekreativ rolle for turister og lokalbefolkning. Den mest besøgte af plantagerne er Skagen Klitplantage, hvori vi også finder Den Tilsandede Kirke. Her regner man med, at der kommer ca. 400.000 besøgende om året. Flere af plantagerne grænser op til en række af de tidligere nævnte hede, klit og moseområder, hvilket gør at man ofte har mulighed for at bevæge sig i meget store sammenhængende naturområder. Alle tre plantager er ejet af det offentlige hvilket sikrer gode adgangsforhold for alle.

NATURA 2000 i Frederikshavn kommune

NATURA 2000 er navnet på en lang række naturområder, som EU-landene har udpeget for at stoppe tilbagegangen for naturen. De danner tilsammen et økologisk netværk af beskyttet natur gennem hele EU.

En nærmere definition på NATURA 2000 områderne findes på side 1314 og mere information kan desuden findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside.

Inden for den nye kommunegrænse er der udpeget følgende områder:

- Grenen (habitatområde nr H1)
- Hulsig Hede, Råbjerg Mile (fuglebeskyttelsesområde nr F5 og habitatområde nr H2)
- Råbjerg og Tolshave, samt Jerup Hede (fuglebeskyttelsesområde nr F6 og habitatområde H3)
- Hirsholmene, havet vest herfor og Elling Å's udløb (fuglebeskyttelsesområde nr F11 og habitatområde nr H4 og Ramsar område nr R8)
- Åsted Ådal (habitatområde nr H8)
- Stensnæs (Del af fuglebeskyt-

telsesområde nr F2 og del af habitatområde nr H14).

- Solsbæk (Habitatområde nr H11)
- Bangsbo Ådal og omliggende overdrev (Habitatområde nr H216)
- Nymølle Bæk og Nejsum Hede (Habitatområde nr H217)
- Kommunen har ansvaret for, at disse områder ikke forringes i forhold til deres udpegningsgrundlag, altså at det ikke går ud over de naturtyper eller arter, som er specielle for området.

Sjældne planter og dyr

Forureningen af vandløb og søer er en stor trussel for blandt andet vore mange guldsmede. Her hun af Blå Libel

I den nye Frederikshavn kommune findes en lang række plante- og dyrearter, som er sjældne eller meget sjældne i resten af landet. En del af dem optræder på miljøministeriets rød- og gulliste, dvs. at de er truede af udryddelse, sårbare eller opmærksomhedskrævende. Andre er opgivet i EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver som arter, der er specielt beskyttelseskrævende, de såkaldte bilag IV arter.

De mange sjældne og beskyttelseskrævende arter pålægger kommunen et særligt ansvar. Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer har et godt kendskab til de sjældne arters forekomst og udbredelse og kan dermed yde en kvalificeret rådgivning til kommunen på dette område.

En meget grov tommelfingerregel siger, at hvor der er mange sjældne arter, har naturen det godt.

Derfor skal man ikke mindst være opmærksom på de store områder i kommunen, hvor sjældne arter mangler. Her vil oftest være behov for mere og bedre natur.

Nedenstående er eksempler på nogle af de (mange) sjældne og evt. truede planter og dyr, som findes inden for kommunen.

Planter: vendsyssel-gøgeurt, koralrod, nordisk øjentrøst, klokkeensian, mose-post (findes i Råbjerg Mose som eneste sted i landet), skagen-hullæbe.

Fugle: markpiber, rørdrum, trane, stor regnspove, hede-lærke, hede-høg, isfugl.

Sommerfugle: hedepletvinge, moserandøje, bøllebålfugl.

Rundbladet Soldug findes blandt andet ved Skagen

Hvordan forvaltes naturen i Danmark

Stensnæs er udpeget som jagt- og forstyrrelsesfrit kerneområde (reservat)

Fredninger

Omkring 5% af Danmarks areal er fredet. Fredninger har til formål at bevare et område i en bestemt tilstand eller at fastlægge en særlig drift, så området udvikler sig hen mod en bestemt, ønskelig tilstand. Fredninger er enestående, fordi en fredning kan fastlægge rammer for et områdes drift ud i al fremtid. Derfor er fredning den ultimative form for naturbeskyttelse.

Fredsskov

De fleste private skove og alle offentlige skove er fredsskov, hvilket vil sige, at ejerne er forpligtet til at anvende arealerne til skovbrugsformål og til at dyrke dem efter skovlovens krav om god og flersidig skovdrift. Det vigtigste krav er, at fredskovsarealerne skal være bevokset med skov, der holdes i god stand og på længere sigt forbedres. Træerne må ikke fældes, før de er hugstmodne, og de skal hugges, så de ikke ødelægger skovens variation og stabilitet. Fredskovspligten på et areal kan ophæves, hvis det ikke

længere er egnet til skovdrift. Det vil medføre et krav om plantning af skov på et andet og større areal. På den måde sikres det, at det samlede skovareal bevares og forøges. Der gives tilskud til pleje af naturområder i fredsskov, fordi der her findes gode levesteder for de vilde planter og dyr.

Natur- og Vildtreservater

Natur- og vildtreservater er fristeder, hvor bestande af fugle, pattedyr og planter søges sikret. I de seneste år er netværket af reservater blevet udvidet med omkring 50 nye områder, og der er i dag over hundrede natur- og vildtreservater på cirka 300.000 ha. Mere end 90% af reservaternes areal er til havs eller vådområder.

§3 - områder

Naturbeskyttelseslovens §3 er en paragraf, der generelt beskytter alle moser, historiske overdrev, ferske enge, strandenge, strandsumpe og heder på mere end 2500 m².

Derudover alle søer og vandhuller over 100 m², samt alle udpegede vandløb. Beskyttelsen betyder, at driften af områderne ikke må intensiveres i forhold til niveauet, da beskyttelsen trådte i kraft, og at områdernes tilstand ikke aktivt må ændres.

EU- Habitatdirektivet

Ordet habitat betyder levested og bruges i denne forbindelse om dyr og planters levesteder. Habitatdirektivet fra 1992 forpligter EU's medlemslande til at bevare naturtyper og arter, som er af betydning indenfor EU. Beskyttelsen består især i, at man udpeger beskyttelsesområder, de såkaldte habitatområder, hvor man skal sikre eller forbedre forholdene for en række naturtyper og arter. I Danmark er der udpeget 254 hav- og landområder efter habitatdirektivet, med et samlet areal på cirka 11.100 km² (land og hav).

EF - Fuglebeskyttelsesdirektivet

Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 har som formål at beskytte og forbedre vilkårene for de vilde fuglearter i EU. I Danmark er der siden 1983 udpeget 113 områder efter

Gersholt Sø ved Østervrå er et eksempel på en §3 beskyttet sø

Natura 2000 beskyttet områder er eksempelvis en stor del af østkysten syd for Sæby, Elling Strandenge og Tolshave Mose.

direktivet, fortrinsvis på havet. Direktivet skal sikre fuglenes yngle- og levesteder og, at der bliver fastsat regler for hvilke fuglearter, der må jages og hvilke jagtmetoder, der må bruges.

Alle fuglebeskyttelsesområder er også omfattet af habitatdirektivet.

Habitat- og fuglebeskyttelses- områderne udgør sammen med Ramsarområder (beskyttelsesom- råder for vandfugle) de såkaldte NATURA 2000 områder.

§3-områdernes andel af de tidligere amters areal	
Amt	% andel §3-områder af arealet
Roskilde	3,8
Storstrøm	3,9
Bornholm	3,9
Frederiksborg	4,9
Vejle	5,1
Vestsjælland	5,1
Sønderjylland	5,2
Fyn	5,3
Århus	6,0
Ringkøbing	9,4
København	10,4
Viborg	11,0
Ribe	12,6
Nordjylland	13,4

Efterårsstemning i skoven

Litteraturliste

Dahl, Knud, 1995. Fredede om-
råder i Danmark. Danmarks
Naturfredningsforening, Skarv
– Høst og Søn.
Danmarks Naturfredningsfor-
ening, 2004. Fremtidens natur i
Danmark. Forlaget Rhodos.
Harritz, Poul Henrik, 2001. Dan-

marks fredede områder. Danmarks
Naturfredningsforening, Politikens
Forlag.
Olesen, Eigil Torp 2005. Skagens
Odde – en naturguide. Geograffor-
laget.
Skov- og Naturstyrelsens
hjemmeside: www.sns.dk

